

Det gamla Egypten

Medan stenåldern och bronsåldern pågick uppe i Norden, hade andra länder i världen hunnit betydligt längre i sin utveckling.

Ett av de första stora högkulturerna i världen var **Egypten**. Det var ett stort rike med flera städer.

Det gamla Egypten uppstod **längs floden Nilen** i norra Afrika för 5 000 år sedan. Floden Nilen rinner ut i **Medelhavet**.

Nilen var viktig för jordbruket

Egypten var **ett rikt land**, där människorna var duktiga på **jordbruk**. Landet bredde ut sig längs den väldiga floden Nilen. Nilens vatten var mycket viktig för människorna i Egypten.

Varje år hade floden Nilen en **stor översvämning**. När Nilens vatten sjönk undan lämnades **näringsrik jord och slam** kvar längs Nilens stränder.

Från floden tog bönderna också vatten till sina åkrar. De människor som bodde längs floden Nilen fick därför **stora skördar**. Mycket av **skörden kunde säljas** till andra folk.

En helig skrift

Många egyptier var både läs- och skrivkunniga. Deras bokstäver kallas för **hieroglyfer**. Det betyder **heliga tecken**.

Det fanns flera hundra olika hieroglyfer. Från början var det en **skrift** med bara **bilder**. Men så småningom utvecklades det till en skrift med **tecken**.

Hieroglyfer ristades in eller målades på **stenvägg**. I Egypten fanns särskilda **skrivare** som kunde läsa och skriva hieroglyfer.

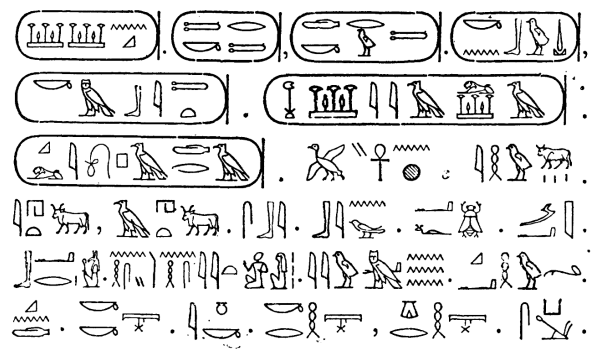
Egypten uppstod längs floden Nilen.

Bilden visar hur floden Nilen rinner ut i Medelhavet.

En egyptisk man plöjer sin åker.

Egyptiernas skrift kallas för hieroglyfer.

Farao var en slags kung

Egypten styrdes av en kung, som kallades för **farao**. Farao ansågs vara son till **solguden Ra**. Därför ansågs farao vara gudomlig.

Solguden Ra beskyddade farao, medan farao i sin tur beskyddade det egyptiska folket. Farao hade många **ämbetsmän** och **präster** som hjälpte honom att styra landet.

Det har funnits många faraoner i Egypten. Till de mest kända hör **Ramses II**, **Akhenaton** och **Tutankhamun**.

Det har även funnits två kvinnliga faraoner. Mest känd är **Hatshepsut**. Hon styrde Egypten i över 20 år.

Pyramider och andra byggnader

Egyptierna byggde många vackra byggnader. Faraos palats var den allra största och vackraste byggnaden.

Men mest kända är kanske faraonernas storslagna **gravbyggnader**, som kallas för **pyramider**.

Själva pyramiderna var byggda av **tegel**. Men faraos gravkammare var byggt av stora **stenblock**.

Livet efter döden

Egyptierna trodde på ett **liv efter döden**. Men då måste den döda kroppen finnas kvar. Därför gjorde man **mumier** av de döda kropparna. På så sätt ruttnade inte en kropp som var död.

När man gjorde en kropp till mumie, började man med att smörja in kroppen i olika oljor. Sedan lindade man kroppen med tunna remsor av linne. Detta kallas för **balsamering**.

Det var bara de rika som hade råd att bevara sina kroppar som mumier.

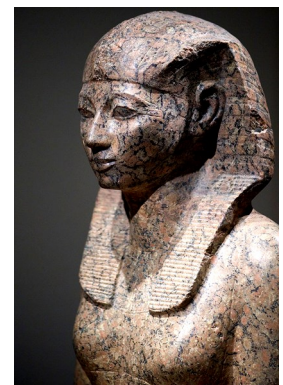
Farao **Tutankhamuns** porträttmask av guld.

En berömd byst av den egyptiska drottningen **Nefertiti**.

Statyer av **Ramses II**

Hatshepsut

Sfinxen ser ut som ett stenlejon med ett ansikte som liknar en farao.

Pyramiderna vid Giza

Kan du svara på dessa frågor?

1. Var någonstans uppstod det gamla Egyptens rike? _____

2. Vad vet du om floden Nilen? _____

3. På vilka sätt var floden Nilen viktig för egypternas jordbruk?

4. Hur kunde böndernas stora skördar göra Egypten till ett rikt land?

5. Vad betyder ordet hieroglyfer? _____

6. Vad vet du om hieroglyfer? _____

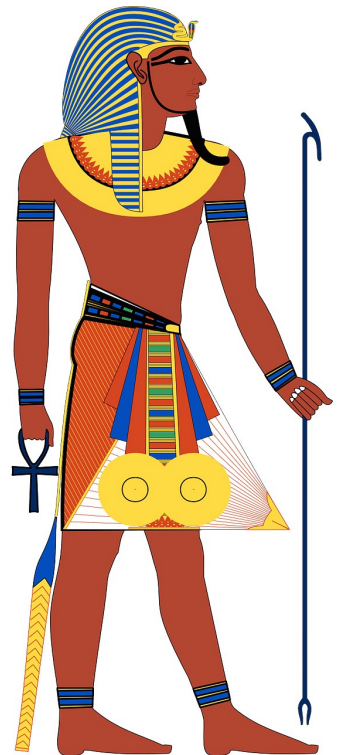
7. Varför hade farao så stor makt i det gamla Egypten? _____

8. Kan du namnet på några berömda faraoner? _____

9. Vad användes pyramiderna till? _____

10. Varför ville egypterna bevara kropparna efter döden? _____

11. Vad var balsamering för något? _____

Franska revolutionen

I Frankrike levde **kungen** och **adeln** ett liv i **lyx och överflöd**. Den franske **kungen Ludvig XVI** slösade mycket pengar på pampiga fester och påkostade slottsbyggen.

Dessutom hade kriget mot Storbritannien tömt statskassan. För att få pengarna att räcka till, ville den plågade kungen att Frankrikes befolkning skulle **betala högre skatter**.

I Frankrike hade man bara **tre stånd**.

Det var **adel, präster** och sedan det tredje ståndet, som var **resten av befolkningen**. Men det var bara det tredje ståndet, som bestod av **borgare och bönder**, som var **tvungna att betala skatt**.

För att lösa landets problem blev **kungen** tvungen att **sammankalla** till ett möte eller **riksdag i Paris år 1789**. Det hade inte hänt på 175 år, för kungarna i Frankrike brukade styra utan att fråga riksdagen om lov.

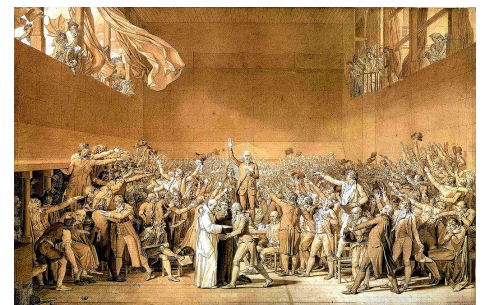
Nationalförsamlingen bildas

Men riksdagen slutade med att **det tredje ståndet**, som bestod av borgare och bönder, struntade i kungens riksdag. Istället bildade de **en egen riksdag**, som de kallade **nationalförsamlingen**. Till och med en del adelsmän och präster började stödja och ville vara med i nationalförsamlingen.

Till sist blev kungen tvungen att gå med på att det var **nationalförsamlingen** som var **Frankrikes nya riksdag**. **Ståndssamhället** var nu **avskaffat** och kungen, adeln och kyrkan styrde inte längre Frankrike.

Bilden är en karikatyr som visar att det är bönderna i det tredje ståndet, som får bära upp adeln och prästerna. Vad tror du att tecknaren som ritade bilden ville berätta?

Frankrikes nya **nationalförsamling** samlas i det så kallade Bollhuset.

▼ Franska revolutionen och Napoleontiden

Bastiljen stormas
14 juli 1789

Napoleon
statskupp
1799

Napoleon
anfäller
Ryssland
1812

1790

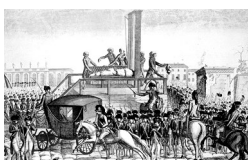
1795

1800

1805

1810

1815

Ludvig XVI
avrättas
1793

Napoleon
kejsare 1804

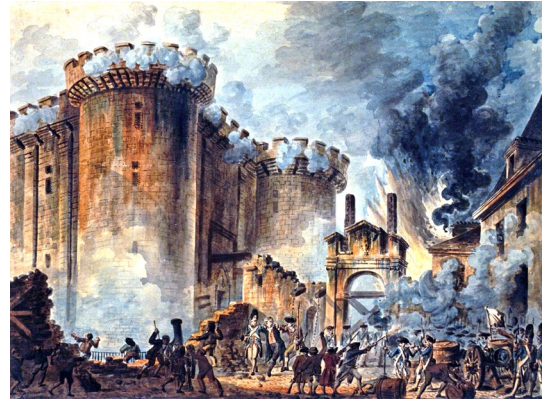

Napoleon
besegras vid
Waterloo och
landsförvisas
1815

Stormningen av Bastiljen

Men invånarna i Paris litade inte på kungen. Kungen hade skickat soldater och militär till huvudstaden. Många trodde att soldaterna hade order att anfälla de obehäpnade parisarna.

Så **den 14 juli 1789** stormade tusentals arga fransmän ett fängelse och vapenförråd i Paris, som hette **Bastiljen**. Där tog de så mycket vapen som de kunde bära. Alla fångar som var fängslade släppte man fria. Det var så här den **franska revolutionen startade**.

Den 14 juli år 1789 stormades fängelset **Bastiljen**. Det var så här den franska revolutionen startade.

Revolutionen spred sig snabbt till landsbygden. Där **anföll** folkmassorna **adelsmännens slott** och tvingade dem att lämna ifrån sig sina rättigheter. Många adelsmän lämnade landet i skräck.

Frihet, jämlikhet och broderskap

Nationalförsamlingen bestämde att **alla människor** skulle vara **jämlika**. Kungen fick sitta kvar, men saknade nu all makt. Revolutionärernas slagord blev *Frihet, jämlikhet och broderskap*.

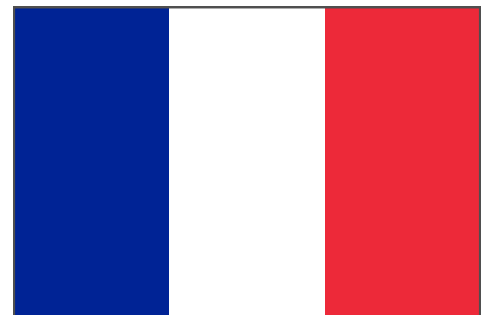

Även kvinnor deltog i revolutionen. Över 5 000 kvinnor tågade till kungens slott Versailles och hämtade hem bröd, spannmål och hela den kungliga familjen till Paris.

Frankrike fick **en ny flagga**, *Trikoloren*, i färgerna blått, vitt och rött. Det är faktiskt samma flagga, som Frankrike har idag.

Skräckväldet

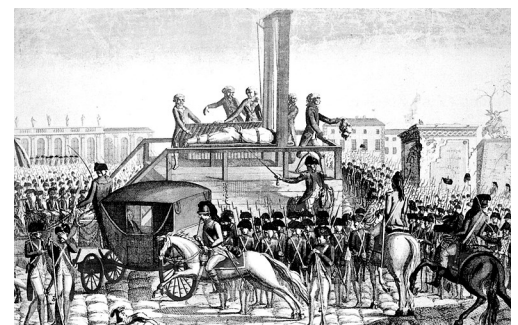
Den franska revolutionen varade i flera år och blev både våldsam och blodig. Ledarna lät avrätta över 40 000 människor i **giljotinen**. En giljotin var en slags avrättnings-maskin, som halshög den som skulle avrättas.

Frankrike fick en ny flagga som fick namnet **Trikoloren**.

Till sist fängslades också kungen, **Ludvig XVI**, och hans drottning **Marie Antoinette**. Även de miste sina huvuden i giljotinen. Den här tiden har kommit att kallas för **skräckväldet**.

Efter två år fick folket nog av allt blod och dödande. De politiker som styrde under skräckväldet, blev själva avrättade. Skräckväldet var över.

Frankrikes kung Ludvig XVI blir avrättad i **giljotinen**.

Napoleon blir Frankrikes kejsare

Medan den franska revolutionen höll på, var det många av landets **fiender**, som passade på att **anfälla Frankrike**. Tack vare att man hade infört **allmän värnplikt** och hade duktiga officerare, lyckades Frankrike att försvara sig mot angreppen från andra länder. En av dessa officerare var general **Napoleon Bonaparte**.

I en **statskupp** år 1799 tog Napoleon **makten i landet**.

Vid den här tiden hade det länge varit otryggt i landet. Så många fransmän **längtade** efter en **stark ledare**, som kunde skapa ordning och reda i landet. År 1804 lät Napoleon utse sig själv till **enväldig kejsare** av Frankrike.

Frankrike anföll andra länder i Europa för att **sprida revolutionen**. Napoleon var en skicklig, men maktlysten general och försökte bli hela Europas härskare. Frankrike vann seger efter seger. Inom några år hade Napoleons arméer **erövrat nästan hela Europa**.

Napoleon besegras

År 1812 bestämde Napoleon sig för att **anfälla Ryssland**. Det var ett av de länder som Frankrike inte hade besegrat. Napoleon **intog** Rysslands huvudstad **Moskva**.

Men samtidigt led hans armé **stora förluster**. Hundratusentals franska soldater frös ihjäl, dog av svält eller dödades i de ryska anfällen. Europas länder lyckades nu tillsammans **besegra Napoleon** och få honom avsatt. Därefter **landsförvisades** Napoleon till den lilla ön **Elba** utanför Italiens kust.

Men Napoleon återkom till Frankrike och blev på nytt Frankrikes kejsare. Efter **hundra dagar** besegrades till sist Napoleon och hans soldater av engelsmännen i det berömda **slaget vid Waterloo**.

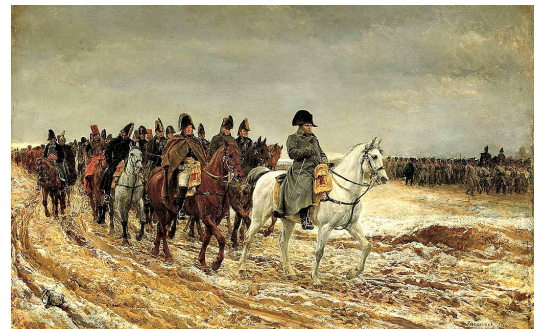
Napoleon **fängslades** på den lilla ön **S:t Helena** mitt ute i Atlanten. Där fick han sitta till sin död år 1821.

Napoleon Bonaparte

Napoleon kröner sig själv till kejsare i Notre Dame i Paris den 2 december 1804.

Napoleon och hans armé anfäller Ryssland.

Napoleon fängslas på ön S:t Helena 1815.

Vad förändrades efter revolutionen?

Den franska revolutionen var viktig eftersom den gjorde Frankrike till ett av de allra första länderna, som inte hade en kung och adelsmän som styrde. Man hade visat att **enväldiga härskare kunde avsättas**.

Efter revolutionen hade borgarna i Frankrike tagit makten. Vanligt fattigt folk hade inte fått samma frihet och jämlikhet. Men allt fler människor tyckte nu att det var självklart att ett **land skulle styras** av folkets **valda representanter**.

Nya måttenheter

Förändringarna under den franska revolutionen förde med sig att människorna i Frankrike även valde att ta bort alla gamla och ofta röriga måttenheter. Den 5 april 1795 tog man fram **nya måttenheter**, som gällde för längd, area, volym och vikt.

På så sätt fick enheten för **längd** namnet **meter**. Man tillverkade även en **arkivmeter** som fortfarande finns kvar i Paris. Enheten för **massa**, eller **vikt**, fick namnet **gram**. Man lät tillverka ett **arkivkilogram**, som skulle visa exakt hur mycket ett kilogram skulle väga. Enheten för **area** kom att kallas **kvadratmeter** och enheten för **volym** fick namnet **liter**.

Under 1800-talet spred sig användandet av dessa måttenheter snabbt ut i Europa. Idag är dessa enheter de allra vanligaste i större delen av världen.

Numrering av hus

Det var faktiskt **Napoleon**, som **införde** hur vi idag **numrerar våra hus**. Det brukar ju vara jämna nummer på den ena sidan gatan och ojämna nummer på den andra. Dessutom är alltid numren i ordning. Tidigare var oftast husnumren slumpvis utsatta, eller efter när husen byggdes.

Sverige var ett av de länder som snabbast tog efter Napoleons idé. Snart var Stockholms hus numrerade och ordnade efter hur nära slottet de var placerade.

*Rouget de Lisle sjunger **Marseljäsen** för första gången 1792. Sången kom senare att bli **Frankrikes nationalsång**.*

***Arkivmetern** finns fortfarande kvar i Paris.*

*Napoleon införde **husnumrering** med jämna nummer på den ena sidan gatan och ojämna nummer på den andra sidan.*

Kan du svara på dessa frågor?

1. Vilka var de tre stånden i Frankrike? _____

2. Vilka av dessa stånd betalade skatt? _____

3. Varför ville den franske kungen ta ut högre skatter? _____

4. Vad kallades den nya riksdag som startades av det tredje ståndet?

5. Hur startade den franska revolutionen? _____

6. Vad blev revolutionens slagord? _____

7. Vad är Trikoloren för något? _____

8. Varför kallades perioden 1793 - 94 för skräckväldet? _____

9. Vem var Napoleon Bonaparte? _____

10. Vilka förändringar skedde efter den franska revolutionen? _____

11. Under den franska revolutionen ändrades många måttenheter.

Para ihop rätt enhet med rätt storhet. Dra streck.

Längd	<i>liter</i>
Massa	<i>kvadratmeter</i>
Area	<i>meter</i>
Volym	<i>gram</i>